

ФІЛОСОФІЯ І АРХІТЕКТУРА В КОНТЕКСТІ ПОСТМОДЕРНІЗМУ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

В даній роботі проаналізовано зв'язок філософії та архітектури міст з точки зору постмодерністських тенденцій. Досліджено передумови виникнення постмодернізму як окремої течії. Наведено змістовні зв'язки постмодерністської архітектури та філософії.

Ключові слова: постмодерн, нелінійна архітектура, філософія, постструктуралізм.

Abstract

In this paper, the connection between the philosophy and architecture of cities in terms of postmodern trends is analyzed. The preconditions of the emergence of postmodernism as a separate current are investigated. The content links of postmodern architecture and philosophy are presented.

Keywords: postmodern, nonlinear architecture, philosophy, post-structuralism.

Архітектор повинен бути «людиною грамотною, повинен вміло малювати, вивчати геометрію, всебічно знати історію, уважно слухати філософів, бути знайомим з лірикою, мати поняття про медицину, знати рішення юристів і володіти відомостями в астрономії і небесних законах».

Вітрувій «Десять книг про архітектуру» (I століття до н.е.)

В наведеному нами епіграфі під словами «уважно слухати філософів» Вітрувій, швидше за все, має на увазі знаного майстра промов Цицерона. Давньоримському архітектору у нього можна було повчитися чіткості «побудови» — вільного володіння структурними елементами, послідовності їх компонування, довершеності всієї остаточної «споруди». Згодом в західній історії ще не раз прослідковувались паралелі між філософією та архітектурою: «Архітектурний світогляд, що породжує нові архітектурні форми, трансформувався під впливом розвитку філософських систем, результатом чого виступає відповідність архітектурних стилів філософським напрямками: бароко – пантеїзму і сенсуалізму, класицизм – картезіанству, функціоналізм – прагматизму, постмодернізм – аналітичній філософії, психоаналізу, течіям “нового гуманізму”» [3].

Подібна паралель знову набула актуальності від середини ХХ ст. вже під назвою «постмодерн», але хто кого має «уважно слухати» цього разу?

Не секрет, що архітектурне бачення світу відображає певні соціальні зміни. В наслідок цього, в ХХ столітті, ми можемо спостерігати виникнення нового архітектурного стилю – неоавангардизму. Він, в свою чергу, включає в себе три напрямки: нелінійна архітектура, деконструктивізм та постмодернізм [3]. Останній відбиває назву епохи в якій люди повинні, згідно з Р. Панвіцем, подолати занепад європейської культури і виражає новий архітектурний стиль, що поєднує в собі останні досягнення з традиційними в архітектурі елементами. Його виникнення пов'язують з реакцією на безлику раціональність функціональної архітектури і тягою людини не тільки до практичності, але й вишуканості та естетичного задоволення [1].

Великим початком виявились промислова революція і прискорена нею громадська модернізація, які протягом ХІХ століття поставили архітектурне мистецтво і міське планування в нову ситуацію.

На думку Ю. Хабермаса, вона диктувала три найбільш відомі завдання: «якісно нова потреба в архітектурному оформленні; нові будівельні матеріали і техніки; підпорядкування будівництва новим функціональним, перш за все господарським імперативам. Протягом ХІХ століття інженери розвивають будівельну техніку і тим самим освоюють такі оформлювальні можливості архітектури, які виходять за класичні рамки конструктивного освоєння площин і просторів. І на кінець – капіталістична мобілізація робочої сили, що призводить до концентрації великих мас і до вторгнення спекуляції в життєві сфери приватного житла» [4].

Попередньою архітектурною епохою була епоха модерну. Вона характеризувала схильність до за-

гально-універсальних рішень, прагнення виражати формою, чим вона створювала вражаючий, але збіднений образ. Саме тому теоретик постмодернізму Чарльз Дженкс критикує цю епоху у своїх роботах [2].

Яскравими представниками постмодернізму стали архітектори: Роберт Вентурі, Рікардо Бофілл, Чарльз Мур, Майкл Грейвс, Альдо Россі, Ханс Холляйн. Постмодернізм поширився як тип світосприйняття, згідно з яким світ не раціонально влаштований, він сумнівний і непізнаваний.

Зокрема, Роберт Вентурі звертався до парадоксів як до засобу емоційного потрясіння, Чарльз Мур прагнув «олюднити» сучасне зодчество, широко використовуючи і комбінуючи декоративні елементи різних стилів.

Після узагальнюючих робіт філософів Ж. Ф. Ліотара, Ж. Дерріди та інших була вироблена певна установка постмодернізму – неможливості опису світу як цілого за допомогою будь-яких загальних теорій, що претендують на дійсне, єдино правильне знання про дійсність.

Іншою відмінною рисою постмодернізму є плюралізм, що характеризується як деякий специфічний світогляд, який поширювався в кінці ХХ століття. Принцип плюралізму є основним для повного усвідомлення постмодернізму, фундаментальною для якого є ідея «безлічі», що не має єдиного початку. Можливість безлічі сценаріїв еволюції і переважання випадковості над закономірністю як основні риси нелінійної картини світу, відбиті в роботах філософів-постмодерністів, які заломлюючись крізь призму архітектурного мислення, визначили роль випадковості як якогось символу відкритості.

Висновки

Архітектура і філософія завжди були тісно пов'язані між собою. Філософія є невід'ємною частиною архітектури, адже вона формує естетичні, соціальні та духовно-моральні ідеали і взагалі є частиною усіх сфер життя.

І архітектура і філософія певним чином мають відношення до будівництва – обидві науки в основі повинні мати «надійний фундамент». Також і архітектура, і філософія спрямовані на доцільність та прагнуть дотримуватись не лише критерій міцності, а й користі та краси.

Отже, зв'язок філософії та архітектури є безперервним. І результатом їх взаємодії є створення нових архітектурних форм та стилів, підходів архітектурного мислення, що відтворюють перетворення світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Емелин В. А. Постмодернизм: в поисках определения [Електронний ресурс] / Вадим Анатольевич Емелин. – 2000. – Режим доступу до ресурсу: <http://emeline.narod.ru/postmodernism.html>.
2. Кривошекова Е. А. ФИЛОСОФСКО-МИРОВОЗРЕНЧЕСКИЕ ИСТОКИ АРХИТЕКТУРЫ ПОСТМОДЕРНА [Електронний ресурс] / Екатерина Андреевна Кривошекова – Режим доступу до ресурсу: http://archvuz.ru/2008_22/32.
3. Думнова Э. М. Философия и архитектура в современном социокультурном пространстве [Електронний ресурс] / Эльнара Михайловна Думнова // Томский государственный педагогический университет. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://elibrary.ru/item.asp?id=25411590>.
4. Хабермас Ю. Архитектура модерна и постмодерна [Електронний ресурс] / Юрген Хабермас – Режим доступу до ресурсу: <https://fil.wikireading.ru/56462>.
5. Рубцов А. В. Архитектоника постмодерна: время [Електронний ресурс] / А. В. Рубцов. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: <https://iphras.ru/uplfile/ideol/roubcov/2011/VPh.html>.

Підгорна Олена Володимирівна — студентка групи БМ-166, факультет будівництва теплоенергетики та газопостачання, Вінницький національний технічний університет, Вінниця, e-mail: 2b16b.pidhorna@gmail.com;

Науковий керівник: **Макаров Зоріслав Юрійович** — кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук Вінницького національного технічного університету, Вінниця.

Pidhorna Olena — Department of Building Heating and Gas Supply, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, email: 2b16b.pidhorna@gmail.com;

Supervisor: **Makarov Zorislav** — Phd of philosophy, associate professor of the Philosophical Department in Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.